EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 28.3.2022.
COM(2022) 129 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

par to oficiālo kontroļu vispārējo darbību, kas veiktas dalībvalstīs (2019. un 2020. gadā), lai nodrošinātu, ka tiek piemēroti pārtikas un barības aprites tiesību akti, noteikumi par dzīvnieku veselību un labturību, augu veselību un augu aizsardzības līdzekļiem

{SWD(2022) 73 final}

Atruna

Eiropas Komisija šo ziņojumu ir sagatavojusi un publicējusi saskaņā ar Regulas (ES) 2017/625 114. pantu. Šā ziņojuma mērķis ir uzlabot tās informācijas publisku pieejamību, kas attiecas uz ES valstu veiktajām oficiālajām kontrolēm un Komisijas šajā saistībā veiktajām kontrolēm pārtikas un dzīvnieku barības nekaitīguma, dzīvnieku un augu veselības, dzīvnieku labturības, bioloģiskās lauksaimniecības un lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu kvalitātes shēmu jomā. ES tiesību interpretācija ir vienīgi Eiropas Savienības Tiesas kompetencē. Mūsu mērķis ir nodrošināt, lai šī informācija tiktu atjaunināta un būtu precīza. Ja ziņosiet par kļūdām, centīsimies tās izlabot.

Šim ziņojumam izmantotā informācija:

- ir vispārīga un nav paredzēta nevienas konkrētas personas vai uzņēmuma īpašajiem apstākļiem;
- ne vienmēr ir visaptveroša, pilnīga, precīza vai atjaunināta;
- daļēji ir tādu ES valstu iestāžu sniegta, kuras Komisija nekontrolē un par kurām Komisija nevar uzņemties nekādu atbildību.

Daži šajā ziņojumā ietvertie dati vai informācija var būt izveidoti vai strukturēti datnēs vai formātos, kas var būt kļūdaini.

Saturs

Kopsavilkums 1

Ievads 2

Tiesiskais regulējums 4

ES valstu veiktās oficiālās kontroles 8

Vispārīgs pārskats 9

ES valstu ikgadējie ziņojumi 14

Oficiālās kontroles sistēmu organizācija un darbība 15

VDKP efektīvas darbības nodrošināšanai veiktie pasākumi 17

Darbības ar mērķi nodrošināt uzņēmumu atbilstību 18

Valstu iestāžu īstenotā izpildes panākšana 19

Pasākumi, kuru mērķis ir nodrošināt oficiālās kontroles dienestu efektīvu darbību 21

Komisijas kontroles darbības ES valstīs 22

Revīzijas 23

Ieteikumi 28

Pārskata ziņojumi 29

Svarīgākā informācija par Komisijas veiktajām kontrolēm (2019. un 2020. gadā) 31

Citas Komisijas veiktās kontroles darbības 33

Dzīvnieku un preču ievešana ES 34

Veterināro zāļu atliekvielas un vidiskie kontaminanti dzīvniekos un dzīvnieku izcelsmes produktos 35

Sistemātiska turpmākā uzraudzība attiecībā uz revīziju ieteikumu izpildi 36

Vispārējas turpmākās uzraudzības revīzijas 37

Valstu profili 38

Izpildes panākšana 39

Atbalsts ES valstīm 41

Tīkli 42

Labāka apmācība nekaitīgai pārtikai 44

Secinājumi 46

Kopsavilkums

Šis ziņojums attiecas uz ES valstu oficiālo kontroļu vispārējo norisi un Komisijas kontroles darbībām, kas veiktas 2019. un 2020. gadā, lai nodrošinātu augstu veselības aizsardzības līmeni un uzticēšanos pārtikas apritei no lauka līdz galdam. Minētās kontroles un revīzijas ir svarīgas, lai pārbaudītu, vai uzņēmumi ievēro juridiskās prasības, un lai Eiropas patērētāji varētu būt pārliecināti, ka viņu patērētā pārtika ir nekaitīga. Tāpat tās ir būtiskas, lai nodrošinātu pārtikas, dzīvnieku un augu drošas tirdzniecības netraucētu norisi gan Eiropas Savienībā, gan trešās valstīs.

Valsts iestādes ir atbildīgas par oficiālo kontroļu veikšanu, pamatojoties uz risku. Ja pārtikas apritē iesaistītie uzņēmumi neievēro attiecīgos tiesību aktus, iestādēm ir jāpanāk, ka uzņēmumi prasības izpilda.

Komisijas dienesti kontrolē, kā ES valstis īsteno oficiālās kontroles un izpildes panākšanas darbības. Šo kontroļu ziņojumi, kuri publicēti Komisijas tīmekļa vietnē, sniedz skaidru priekšstatu par ES valstu sniegumu un ir nozīmīga daļa pārskatīšanas procesā, kas nodrošina, ka ES tiesību akti ir mērķderīgi.

Komisijas veiktās kontroles liecina, ka kopumā ES valstīs ir ieviestas sistēmas, kas vajadzīgas, lai uzraudzītu, kā uzņēmumi īsteno ES prasības, un nodrošinātu, ka tie tās īsteno, un lai rīkotos neatbilstību gadījumos. Veicot kontroles, dažu valstu oficiālās kontroles sistēmās tika konstatēti trūkumi, un tas norāda, ka ir vajadzīgi uzlabojumi.

Komisija sistemātiski pārbauda, kā tiek īstenoti ieteikumi, kurus tā dalībvalstīm sniegusi pēc revīzijas, un vajadzības gadījumā izmanto citus izpildes panākšanas instrumentus. Turklāt tā atbalsta ES valstis, sniedzot tehnisku palīdzību un apmācību programmas "Labāka apmācība nekaitīgai pārtikai" ietvaros un organizējot ES valstu ekspertu tehniskas sanāksmes.

ES valstis savu 2020. gada kontroļu rezultātus pirmo reizi paziņoja saskaņotā elektroniskā formātā. Lai šajā saistībā sniegtu atbalstu, Komisija un valstu iestādes izstrādāja norādījumu dokumentu. Tomēr ne visas valstis iesniedza visus datus vajadzīgajā formātā, un viena valsts ziņojumu neiesniedza vispār. Komisija turpinās sadarboties ar valstu iestādēm, lai uzlabotu datu pilnīgumu turpmākajos gada ziņojumos.

Covid-19 pandēmijas dēļ 2020. gadā valstu iestādēm un Komisijai radās grūtības pabeigt kontroles un revīzijas. Veicot vismaz dažas no šīm kontrolēm un revīzijām attālināti, tika nodrošināta droša dzīvnieku, augu un preču plūsma un novērsts piegādes trūkums neparastajos Covid-19 apstākļos.

Ievads

ES mērķis ir nodrošināt augstu veselības aizsardzības un uzticēšanās līmeni tādās jomās kā pārtikas un barības nekaitīgums, dzīvnieku un augu veselība, dzīvnieku labturība, bioloģiskā lauksaimniecība un ģeogrāfiskās izcelsmes shēmas (aizsargāts cilmes vietas nosaukums, aizsargāta ģeogrāfiskās izcelsmes norāde, garantētas tradicionālās īpatnības, ACVN/AĢIN/GTĪ). ES iedzīvotāji šajās jomās pamatoti gaida augstus standartus.

Ir izveidots visaptverošs ES tiesiskais regulējums, lai nodrošinātu saskaņotas kontroles visā pārtikas un barības apritē no lauka līdz galdam, kā arī piemērotu uzraudzību, vienlaikus garantējot efektīvu vienoto tirgu un tirdzniecību ar trešām valstīm.

Viens no ES integrētās pārtikas nekaitīguma politikas — "no lauka līdz galdam" — pīlāriem ir tas, ka katrā ES valstī ir jābūt efektīvai oficiālās kontroles[1] sistēmai, kuras pamatā ir Oficiālo kontroļu regula[2] un kuras mērķis ir pārbaudīt, kā uzņēmumi ievēro ES standartus visā pārtikas un barības apritē, un vajadzības gadījumā panākt, ka uzņēmumi tos ievēro. ES valstīm ir jāizstrādā valsts daudzgadu kontroles plāni (VDKP), kas aptver visas jomas, uz kurām attiecas ES lauksaimniecības pārtikas tiesību akti.

Komisijai ir svarīga nozīme vispārējā kontroles regulējumā ES līmenī[3], un tā veic kontroles, tostarp revīzijas, ES valstīs, lai pārbaudītu, vai valsts iestādes pilda savus kontroles pienākumus.

ES valstīm ir jāiesniedz Komisijai ikgadējs ziņojums[4] par oficiālo kontroļu īstenošanu saskaņā ar VDKP.

Savukārt Komisija sagatavo ziņojumu[5] par oficiālo kontroļu darbību ES valstīs, ņemot vērā:

---

1 "Oficiālā kontrole" apzīmē jebkādu darbību, ko veic ES dalībvalsts kompetentā iestāde, lai pārbaudītu atbilstību pārtikas un barības aprites tiesību aktiem, noteikumiem par dzīvnieku veselību un labturību, augu veselību un augu aizsardzības līdzekļiem, kā arī to, vai dzīvnieki un preces atbilst prasībām.

2 Regula (ES) 2017/625.

3 Regulas (ES) 2017/625 116. pants.

4 Regulas (ES) 2017/625 113. panta 1. punkts.

5 Regulas (ES) 2017/625 114. pants.

- ikgadējos ziņojumus, ko iesniegušas valstu iestādes par to veiktajām kontroles darbībām, un
- to kontroļu rezultātus, kuras Komisija veikusi ES valstīs.

Šis ziņojums attiecas uz 2019.[6] un 2020. gadu. Tajā ietverts pārskats par:

- ES valstu ikgadējiem ziņojumiem par 2019. un 2020. gadu;
- Komisijas kontroles darbībām ES valstīs;
- Komisijas turpmāko uzraudzību un veiktajām izpildes panākšanas darbībām, kā arī valstu iestādēm sniegto atbalstu.

Tas nodrošina salīdzināmu datu apkopojumu ES mēroga statistikā par 2020. gadu. Šie dati laika gaitā ļaus noteikt tendences kontroļu jomā un neatbilstības problēmas.

Ziņojumam ir pievienots dienestu darba dokuments, kurā sniegta sīkāka informācija par kontrolēm un revīzijām, ko valstu iestādes un Komisija veic pārtikas aprites jomās, uz kurām attiecas Oficiālo kontroļu regula.

[6] Prasība par to, ka ES valstīm ikgadējie ziņojumi jāiesniedz, izmantojot jauno standarta veidlapas paraugu, ir spēkā no 2020. gada. Ziņošanas prasības attiecībā uz 2019. gadu bija noteiktas iepriekšējā regulā. Tā kā 2019. gads bija pārejas periods starp abām versijām, šajā ziņojumā ir apvienoti abi gadi.

Tiesiskais regulējums

Saskaņā ar vispārīgajiem pārtikas aprites tiesību aktiem[7] pārtikas apritē iesaistītie uzņēmumi ir galvenie atbildīgie par pārtikas nekaitīguma nodrošināšanu. Īpašās ES regulās ir paredzētas prasības attiecībā uz bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu[8], kā arī lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu kvalitātes shēmām (ACVN/AĢIN/GTĪ)[9].

ES valstīm ir pienākums pārbaudīt, vai uzņēmumi ievēro piemērojamos ES tiesību aktus, un vajadzības gadījumā panākt to ievērošanu. Dalībvalstu VDKP ir aprakstītas šai nolūkā izveidotās oficiālās kontroles sistēmas.

Oficiālo kontroļu regulā ir noteiktas prasības attiecībā uz šīm kontroles sistēmām, VDKP[10] un oficiālo kontroļu veikšanu. Būtiskākās prasības attiecībā uz oficiālās kontroles sistēmām un VDKP ir šādas:

- darbības joma ietver:

— pārtiku un pārtikas nekaitīgumu;

— ģenētiski modificētu organismu (ĢMO) apzinātu izplatīšanu vidē pārtikas un dzīvnieku barības ražošanas nolūkos;

— barību un barības nekaitīgumu;

— dzīvnieku veselību;

— dzīvnieku izcelsmes blakusproduktus;

— dzīvnieku labturību;

— augu veselību;

— augu aizsardzības līdzekļus;

— bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu;

[7] Regula (EK) Nr. 178/2002.

[8] Padomes Regula (EK) Nr. 834/2007 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu.

[9] Regula (ES) Nr. 1151/2012 par lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu kvalitātes shēmām.

[10] Regulas (ES) 2017/625 109., 110. un 111. pants.

— noteikumus par aizsargātu cilmes vietas nosaukumu, aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un tradicionālo īpatnību izmantošanu un marķēšanu, kā arī

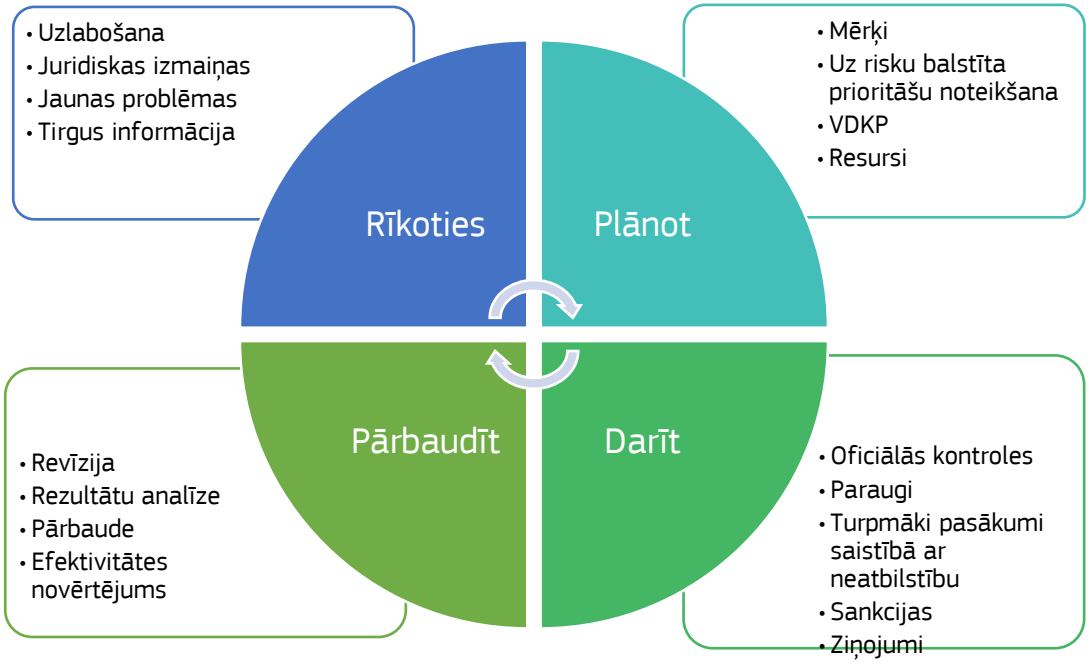
— tīšus noteikumu pārkāpumus, kas veikti, īstenojot krāpniecisku vai maldinošu praksi;

- valsts iestādēm VDKP ir jāapraksta savi stratēģiskie mērķi un oficiālo kontroļu risku kategorizēšana;

- VDKP ir jāpublisko (ar dažiem ierobežotiem izņēmumiem).

Oficiālo kontroļu regulā ir iekļauti noteikumi par oficiālo kontroļu pastāvīgu uzlabošanu[11]. 1. attēlā ir parādīts, kā oficiālo kontroļu rezultāti palīdz ES valstīm novērtēt to kontroles sistēmas efektivitāti un vajadzības gadījumā veikt uzlabojumus. Turklāt izmaiņas tiesību aktos, jaunas problēmas un tirgus informācija var izraisīt izmaiņas kontroles plānā.

1. attēls. Oficiālās kontroles sistēmas. Nepārtrauktas uzlabošanas cikls

[11] Regulas (ES) 2017/625 5. panta 1. punkta a) apakšpunkts, 6. panta 1. punkts, 12. panta 2. punkts, 12. panta 3. punkts, 109. pants, 110. pants un 111. pants.

Oficiālo kontroļu regulā ir noteikts, ka Komisijai ES valstīs ir jāveic kontroles[12], bet minētajām valstīm ir jānovērš visas tajās konstatētās problēmas[13].

Lai vēl vairāk atvieglotu datu apkopošanu, ES valstīm savi ikgadējie ziņojumi jāiesniedz elektroniskā formātā. Šim nolūkam Komisija sadarbībā ar valstu iestādēm ir izstrādājusi standarta veidlapas paraugu[14]. Komisija izstrādāja īpašu digitālo platformu ikgadējo ziņojumu iesniegšanai šajā jaunajā formātā. Turklāt Komisijas vadītais ES valstu pārstāvju tīkls, kas veltīts VDKP darbībai, izstrādāja norādījumus[15] par to, kā šo veidlapu aizpildīt, lai palīdzētu valstu iestādēm izpildīt jaunās ziņošanas prasības.

Veidlapas paraugā ir ietverta informācija par VDKP grozījumiem, oficiālo kontroļu rezultātiem, konstatētajām neatbilstībām un pasākumiem, kas veikti, lai nodrošinātu VDKP efektīvu īstenošanu.

Standartizētā formāta mērķi ir šādi:

- nodrošināt ES valstu ikgadējo ziņojumu vienādu noformējumu;
- iekļaut citas spēkā esošās ziņošanas prasības, kā arī
- atvieglot salīdzināmu datu vākšanu un nosūtīšanu, to apkopošanu ES mēroga statistikā un Komisijas ziņojumu sagatavošanu par oficiālo kontroļu darbību visā ES.

Valstu iestādes pirmo reizi izmantoja elektronisko saskaņoto veidlapu, lai ziņotu par 2020. gadā veiktajām oficiālajām kontrolēm.

ES valstīm oficiālās kontroles jāveic, nodrošinot augstu pārredzamības līmeni. Vismaz reizi gadā tām jāpublicē attiecīga informācija par šo kontroļu organizēšanu un veikšanu. Tās var nolemt to darīt, publicējot Komisijai iesniegto ikgadējo ziņojumu.

Covid-19 pandēmijas laikā praktiski visās ES valstīs bija pārvietošanās ierobežojumi. Tie negatīvi ietekmēja valstu spēju norīkot personālu oficiālo kontroļu veikšanai, jo īpaši tādu kontroļu veikšanai, kurās bija vajadzīga fiziska klātbūtne uz vietas, laboratorijas analīzes kontroles nolūkos vai oficiālu sertifikātu parakstīšana un izsniegšana papīra formātā. 2020. gada martā Komisija īstenoja pagaidu

[12] Regulas (ES) 2017/625 116. pants.

[13] Regulas (ES) 2017/625 119. pants.

[14] Regula (ES) 2019/723 par standarta veidlapas paraugu, kurš jāizmanto dalībvalstu ikgadējos ziņojumos.

[15] Komisijas paziņojums par norādījumu dokumentu attiecībā uz to, kā aizpildīt standarta veidlapas paraugu.

pasākumus[16], lai saglabātu netraucētu ES iekšējā tirgus darbību un nodrošinātu preču brīvu apriti. Tie veicināja:

- atļauju piešķiršanu fiziskām personām oficiālo kontroļu veikšanai;
- elektronisko datu izmantošanu un sertifikātu kopiju pieņemšanu;
- videokonferenču un citu attālinātās saziņas līdzekļu izmantošanu oficiālajām kontrolēm.

[16] Regula (ES) 2020/466 par pagaidu pasākumiem laikā, kad koronavīrusa izraisītās slimības Covid-19 dēļ ir nopietni traucēta dalībvalstu kontroles sistēmu darbība.

1. daļa

ES valstu veiktās oficiālās kontroles

1.
Vispārīgs pārskats

Pārtikas ražošanu un izplatīšanu no lauka līdz galdam veido dažādas ķēdes, kas aptver plašu jomu un darbību klāstu.

1. tabulā ir sniegts pārskats par uzņēmumu kopējo skaitu pārtikas apritē, veiktajām oficiālajām kontrolēm, konstatētajām neatbilstībām, administratīvajām sankcijām un tiesvedības darbībām pārtikas apritē 2020. gadā ES līmenī[17].

1. tabula. Oficiālās kontroles 2020. gadā. Vispārīgi skaitļi

Kopējais pārtikas apritē iesaistīto uzņēmumu skaits	Veiktās oficiālās kontroles	Konstatētās neatbilstības	Piemērotās administratīvās sankcijas	Veiktās tiesvedības darbības
16 834 486	**4 125 695**	**654 955**	**388 268**	**12 699**

2. attēlā ir sniegts pārskats par oficiālajām kontrolēm, ko ES valstis 2020. gadā veikušas visos pārtikas aprites posmos — no lauka līdz galdam[18]. Tajā norādīts operatoru skaits, veiktās oficiālās kontroles, konstatētās neatbilstības un piemērotās administratīvās sankcijas, kas sadalītas pa dažādām darbībām pārtikas apritē[19].

2. tabulā ir parādīti pieci galvenie pārtikas aprites sektori absolūtos skaitļos attiecībā uz uzņēmumu skaitu, veiktajām oficiālajām kontrolēm, konstatētajām neatbilstībām un piemērotajām administratīvajām sankcijām.

[17] Norādītie skaitļi ir 26 ES valstu iesniegto skaitļu summa, jo Malta ikgadējo ziņojumu nenosūtīja noteiktajā termiņā.

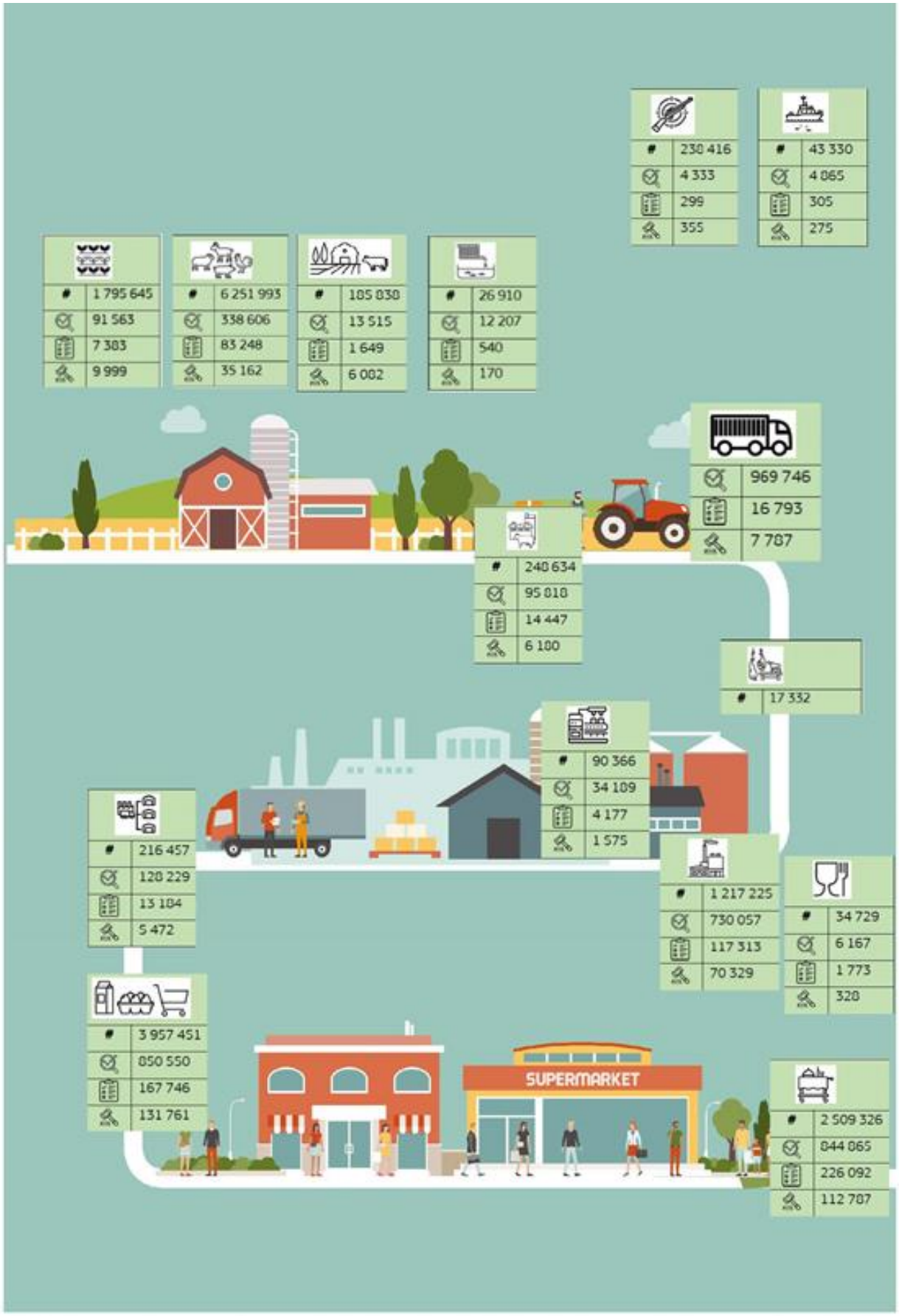
[18] Šajā attēlā nav iekļautas kontroles, kas saistītas ar augu veselību (t. i., augu pasu izsniegšana un ISPM15 zīmes izmantošana koksnes iepakojumam, lai parādītu, ka tas apstrādāts nolūkā novērst kukaiņu, sēklu un sēnīšu izplatīšanos), augu aizsardzības līdzekļu tirdzniecība un pesticīdu ilgtspējīga izmantošana ārpus lauksaimniecības.

[19] Valstu iestādēm nav jāpaziņo to uzņēmumu skaits, kas nodarbojas ar dzīvnieku pārvadāšanu; dati, kas pieprasīti attiecībā uz oficiālajām kontrolēm un neatbilstībām kautuvēs un medījamo dzīvnieku gaļas apstrādes uzņēmumos, bija liemeņu skaits vai svars, tāpēc kopējo daudzumu nevar izmantot.

Šim ziņojumam pievienotajā dienestu darba dokumentā[20] ir sniegts šo skaitļu sīkāks sadalījums pa dažādajām pārtikas aprites jomām.

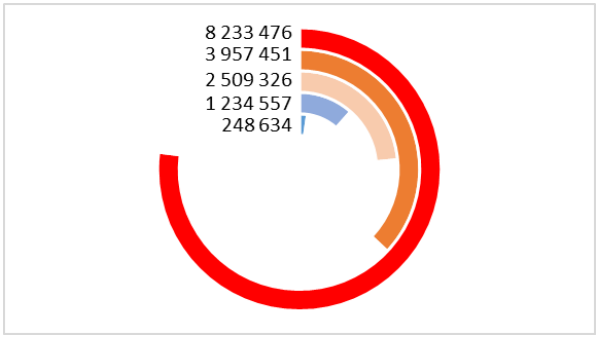
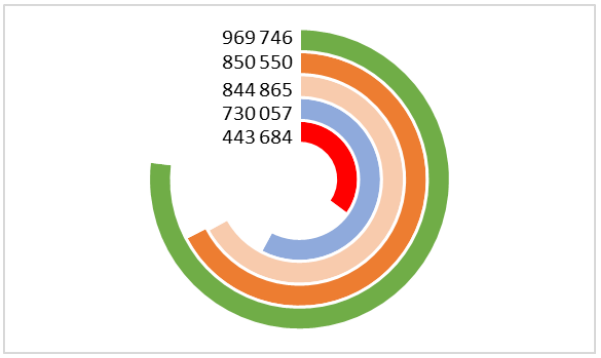
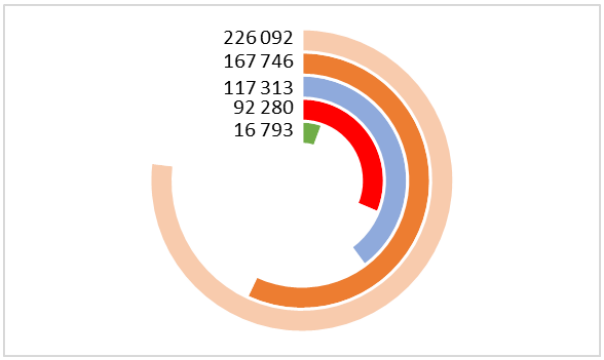
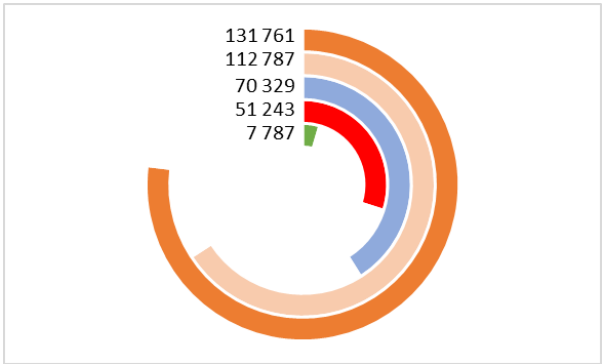
[20] Komisijas dienestu darba dokuments, kas pievienots šim dokumentam: Komisijas ziņojums par to oficiālo kontroļu vispārējo darbību, kas veiktas ES valstīs (2019. un 2020. gadā), lai nodrošinātu, ka tiek piemēroti pārtikas un barības aprites tiesību akti, noteikumi par dzīvnieku veselību un labturību, augu veselību un augu aizsardzības līdzekļiem.

2. attēls. ES valstu veiktās oficiālās kontroles 2020. gadā

	Lauksaimniecība — augi	#	Operatoru skaits
	Lauksaimniecība — dzīvnieki		Oficiālo kontroļu skaits
	Lauksaimniecība — jauktā		Neatbilstību skaits
	Akvakultūra		Administratīvo sankciju skaits
	Zvejniecība		
	Medības		
	Dzīvnieku barība		
	Dzīvnieku pārvadāšana		
	Kautuves un medījamo dzīvnieku gaļas apstrāde		
	Pārtikas ražošana		
	Dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu pārstrāde		
	Pārtikas izplatīšana		
	Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība		
	Ēdināšanas pakalpojumi		
	Saskarei ar pārtiku paredzētu materiālu ražotāji		

2. tabula. Oficiālās kontroles 2020. gadā. Vispārīgi skaitļi

Uzņēmumi		Lauksaimniecība	8 233 476
		Pārtikas vairumtirdzniecība	3 957 451
		Ēdināšanas pakalpojumi	2 509 326
		Pārtikas ražošana	1 234 557
		Dzīvnieku barība	248 634
Oficiālās kontroles		Dzīvnieku pārvadāšana	969 746
		Pārtikas vairumtirdzniecība	850 550
		Ēdināšanas pakalpojumi	844 865
		Pārtikas ražošana	730 057
		Lauksaimniecība	443 684
Neatbilstības		Ēdināšanas pakalpojumi	226 092
		Pārtikas vairumtirdzniecība	167 746
		Pārtikas ražošana	117 313
		Lauksaimniecība	92 280
		Dzīvnieku pārvadāšana	16 793
Administratīvās sankcijas		Pārtikas vairumtirdzniecība	131 761
		Ēdināšanas pakalpojumi	112 787
		Pārtikas ražošana	70 329
		Lauksaimniecība	51 243
		Dzīvnieku pārvadāšana	7 787

2.
ES valstu ikgadējie ziņojumi

Jaunās standarta veidlapas parauga[21] izmantošana digitālajā platformā atvieglo ziņošanu — elektroniski un vienotā veidā — par oficiālo kontroļu rezultātiem, neatbilstības gadījumu veidu un skaitu un veiktajiem pasākumiem. Šādi tos var vieglāk apkopot ES mēroga statistikā.

Tiesību aktos noteiktais termiņš elektroniskā ziņojuma iesniegšanai ir 31. augusts. Tā kā šī platforma pirmo reizi tika izmantota ikgadējiem ziņojumiem par 2020. gadu, tā tika atkārtoti atvērta 2021. gada 15. oktobrī, lai ļautu iesniegt novēlotus ziņojumus. Neraugoties uz to, Malta savu ziņojumu neiesniedza laikus, lai to varētu iekļaut šajā ziņojumā. Neraugoties uz to, Malta savu ziņojumu neiesniedza laikus, lai to varētu iekļaut šajā ziņojumā.

Saistībā ar izmaiņām ziņošanā dažas ES valstis saskārās ar problēmām, vācot datus prasītajā formātā. ES valstīm bija arī grūtāk salīdzināt savu kontroļu rezultātus ar iepriekšējo gadu rezultātiem.

Ziņojumu platformā ir daži tekstlodziņi attiecīgo tematu aprakstīšanai. Valstu iestādes sniedza mazāk informācijas nekā iepriekšējo gadu ziņojumos un mazāk, nekā paredzēts norādījumos.

Attiecībā uz dzīvnieku labturību kopumā ES valstis nesniedza ne nopietnāko konstatējumu analīzi, ne rīcības plānus atkārtošanās novēršanai vai mazināšanai. Tāpēc Komisija šajā ziņā nevar sniegt kopsavilkumu.

Ļoti ierobežota bija arī sniegtā informācija par kontrolēm, kuras vērstas pret krāpniecisku un maldinošu praksi.

[21] Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2019/723.

3.
Oficiālās kontroles sistēmu organizācija un darbība

ES valstis ir izveidojušas oficiālās kontroles sistēmas, lai pārbaudītu, kā pārtikas un barības uzņēmumi piemēro tiesisko regulējumu.

Valstu iestādes savos VDKP nosaka stratēģiskos mērķus. Ikgadējo ziņojumu sagatavošanas norādījumos tās ir aicinātas iekļaut tabulu ar to darbības rādītāju rezultātiem, kurus izmanto minēto mērķu novērtēšanai. Lielākā daļa ES valstu šādu pārskatu par savu rādītāju rezultātiem nesniedza. Tomēr jāatzīmē daži pozitīvi piemēri:

- Beļģija savā publiskajā ikgadējā ziņojumā iekļauj pārtikas nekaitīguma, dzīvnieku veselības un augu veselības barometrus (līdz 2019. pārskata gadam; šāds ziņojums tika nosūtīts Komisijai). Dažādu gadu barometra rezultātu salīdzinājums ļauj lasītājiem redzēt, vai situācija šajās jomās uzlabojas vai ne;
- Somija sniedza dažus piemērus tam, kā oficiālo kontroļu rezultāti var radīt mērķrādītāju vai mērķu izmaiņas:
  - saistībā ar lielo skaitu trūkumu, kas novēroti attiecībā uz dzīvnieku labturību to pārvadāšanas laikā, tika palielināts oficiālo kontroļu biežums attiecībā uz dzīvnieku labturību pārvadāšanas laikā;
  - attiecībā uz mēslošanas līdzekļu paraugu ņemšanu — konstatēto trūkumu skaits attiecībā pret nelielo paņemto paraugu skaitu bija salīdzinoši liels, un tas liecina par veiksmīgu, uz risku balstītu kontroļu mērķtiecīgu organizēšanu;
  - sēklu tirgus uzraudzībā tika konstatēts mazāk trūkumu nekā iepriekšējos gados. No otras puses, aptuveni 30 % gadījumu tika piemērotas sankcijas, kas liecina par kontroļu efektivitātes uzlabošanos.

Covid-19 pandēmijas apturēšanas nolūkā ieviesto ierobežojumu dēļ visas ES valstis saskārās ar problēmām pilnas pārbaužu programmas īstenošanā.

Citi faktori, kuru dēļ valstu iestādes pilnīgi neīstenoja plānotās programmas, bija darbinieku skaits, resursi un gatavošanās *Brexit*.

Oficiālās kontroles pandēmijas laikā

Dažādie ierobežojumi, kas tika ieviesti, lai apturētu Covid-19 izplatību, un to ietekme uz personāla resursu norīkošanu, ES valstīs apgrūtināja visu oficiālo kontroļu veikšanu tā, kā tas sākotnēji bija plānots attiecībā uz 2020. gadu. Lai gan oficiālo kontroļu veikšanā bija nodrošināta elastība, valstu iestādēm bija jāpārskata savi darbības nepārtrauktības plāni un kā prioritāras bija jānosaka tās kontroles darbības, kas tika uzskatītas par absolūti nepieciešamām, vienlaikus risinot pandēmijas izraisītās pārmaiņas saistībā ar pārtikas laišanu ES tirgū, piemēram, e-tirdzniecības un līdzņemšanas pakalpojumu apjoma palielināšanos.

Valstu iestāžu veiktās darbības cita starpā bija šādas:

- dažās jomās veicamo kontroļu atlikšana un/vai skaita samazināšana (pamatojoties uz riska novērtējumu);
- uz vietas pavadāmā laika saīsināšana, kontroles dokumentāro daļu veicot attālināti;
- attālinātās revīzijas paņēmienu izmantošana.

4.
VDKP efektīvas darbības nodrošināšanai veiktie pasākumi

VDKP mērķis ir nodrošināt, lai oficiālās kontroles visā lauksaimniecības un pārtikas apritē tiek veiktas efektīvi, balstoties uz riska analīzi un ievērojot Oficiālo kontroļu regulu.

Ja oficiālajās kontrolēs tiek konstatētas neatbilstības, valstu iestādēm ir jāveic darbības, lai nodrošinātu, ka attiecīgais uzņēmums neatbilstību novērš un nepieļauj šādas neatbilstības atkārtošanos[22].

Valstu iestādēm ir arī jāpārbauda, vai oficiālās kontroles sistēmas darbojas efektīvi, un jāveic vajadzīgās darbības, lai novērstu jebkādus trūkumus, kas konstatēti to kontroles sistēmās[23].

[22] Regulas (ES) 2017/625 138. pants.

[23] Regulas (ES) 2017/625 12. panta 2. un 3. punkts.

4.1.
Darbības ar mērķi nodrošināt uzņēmumu atbilstību

Dažos ikgadējos ziņojumos bija sniegti valsts iestāžu veikto darbību piemēri.

ES valstis rīko sabiedrības informēšanas kampaņas un sniedz norādījumus un apmācību uzņēmumiem, lai palīdzētu tiem ievērot noteikumus pārtikas nekaitīguma jomā.

Beļģija, Nīderlande un Zviedrija oficiālās kontroles sistēmās iekļauj privātu (trešo personu) nodrošināšanas shēmu rezultātus. Beļģija un Somija norādīja, ka saskaņā ar šīm shēmām sertificētajos uzņēmumos pārbaužu rezultāti ir labāki.

Somija publicē sektoru ziņojumus. Tā norādīja, ka svarīgi veidi, kā uzlabot efektivitāti, ietver pastiprinātu sadarbību ar visām ieinteresētajām personām. Rezultātā oficiālās kontroles un to publicētie rezultāti palīdz uzlabot uzņēmumu darbības apstākļus un konkurētspēju, piemēram, atbalstot to spēju iesaistīties starptautiskajā tirdzniecībā un proaktīvi novēršot problēmas.

Polija publicē kopsavilkuma informāciju par tās Tirdzniecības inspekcijas veikto kontroļu rezultātiem. Tā sniedz praktiskus padomus patērētājiem par to, kā izvēlēties produktus un izvairīties no maldināšanas. Tā publicē arī administratīvus lēmumus, ar kuriem uzņēmumiem uzliek naudassodus par neatbilstīgas komerciālās kvalitātes produktu, tostarp viltotu produktu, laišanu tirgū.

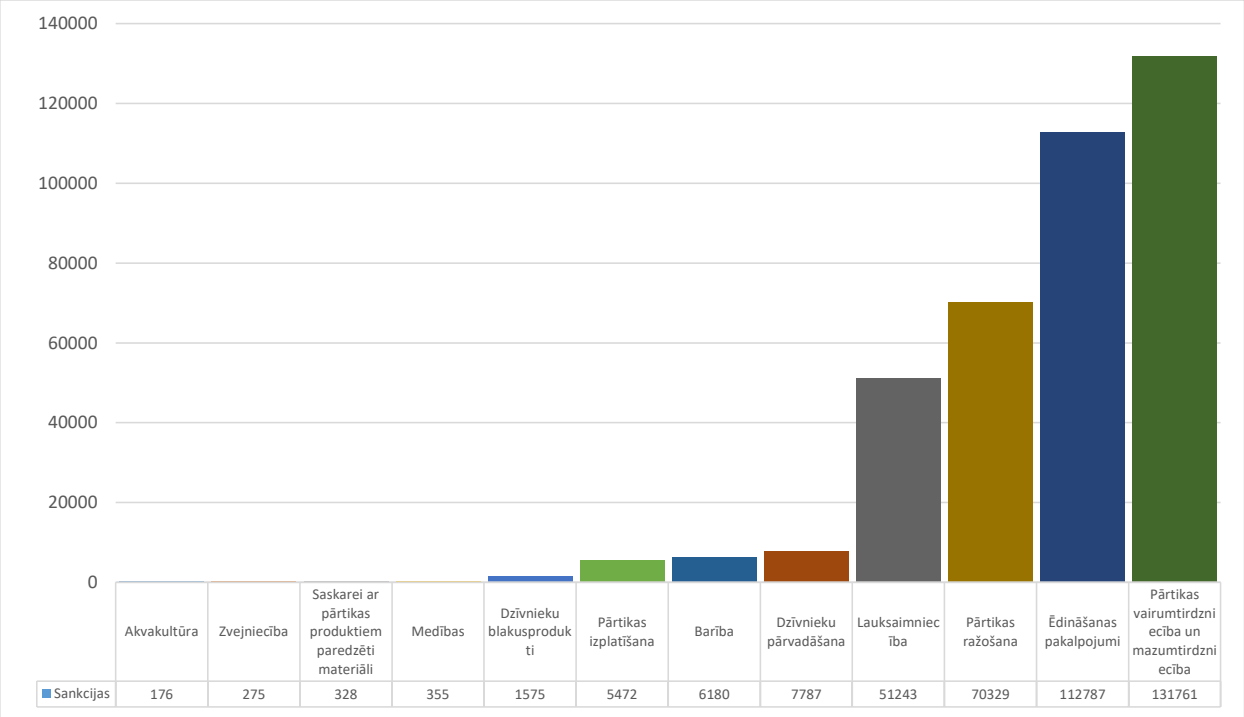
4.2.
Valstu iestāžu īstenotā izpildes panākšana

ES valstis piemēro virkni izpildes panākšanas darbību — no mutiskiem un rakstiskiem brīdinājumiem līdz preču konfiscēšanai un iznīcināšanai un uzņēmumu apstiprinājumu (pagaidu) atcelšanai vai ierobežošanai. Kā preventīvu pasākumu izmanto administratīvus naudassodus. Vēršanās tiesā tiek izmantota kā galējais līdzeklis.

Valstu iestādēm ir jābūt ieviestām iedarbīgām, samērīgām un atturošām sankcijām/sodiem[24].

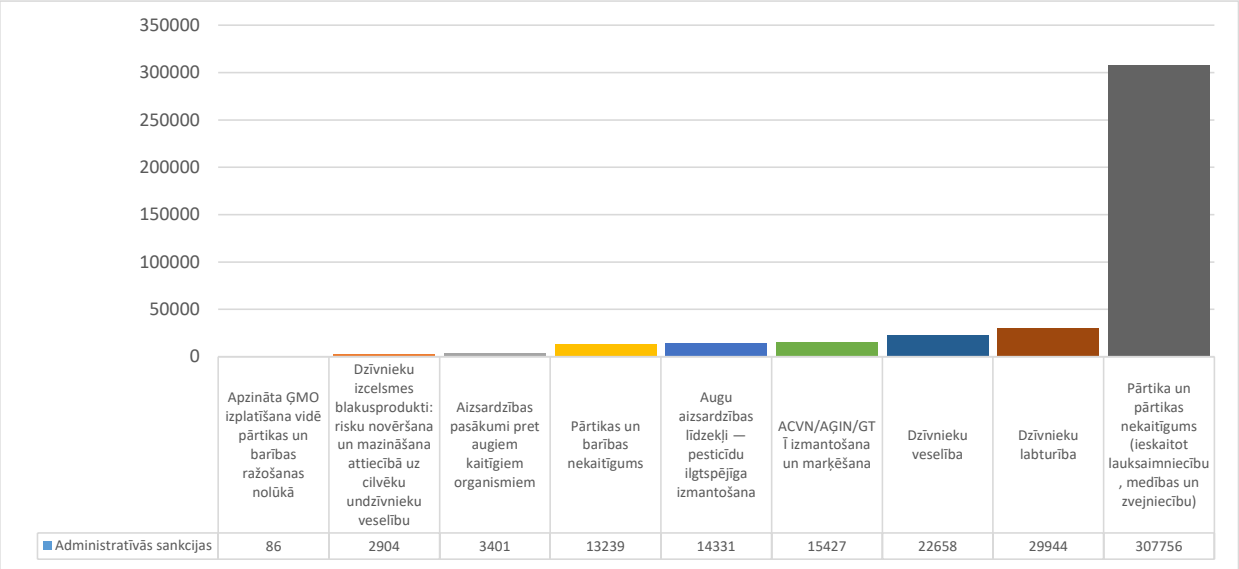
3. tabulā ir parādīts to administratīvo sankciju skaits, kas piemērotas dažādās pārtikas aprites daļās. 4. tabulā šīs sankcijas ir parādītas dažādajās jomās, bet 5. tabulā parādīts dažādajās jomās veikto tiesvedības darbību skaits.

3. tabula. Administratīvās sankcijas. Darbības. 2020. gads

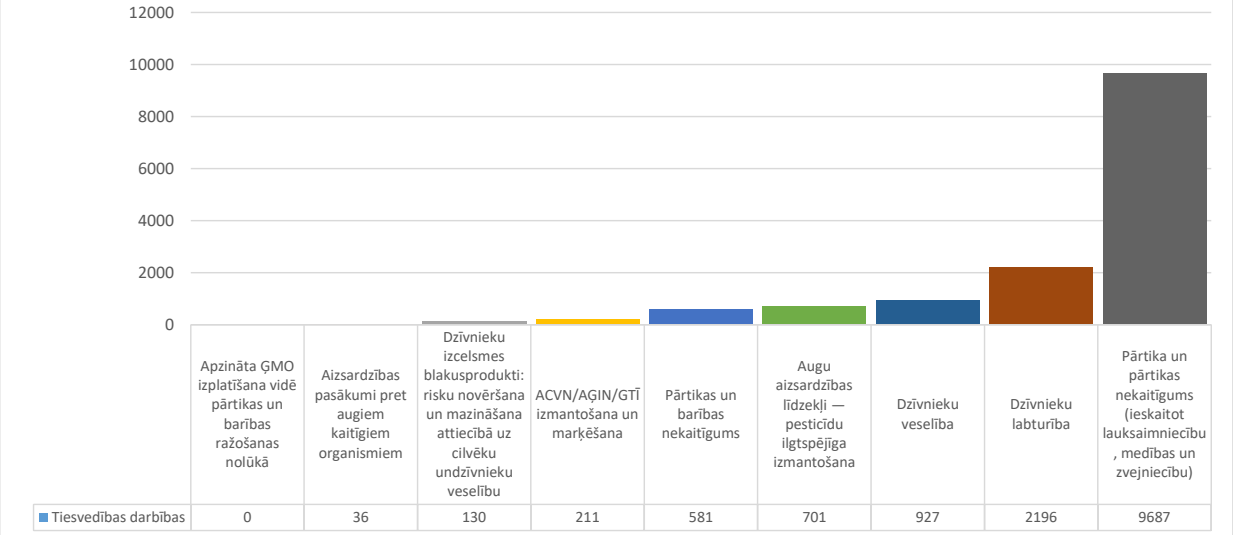
[24] Regulas (EK) Nr. 882/2004 54. un 55. pants (līdz 2019. gada 14. decembrim) un Regulas (ES) 2017/625 137., 138. un 139. pants.

4. tabula. Administratīvās sankcijas. Jomas. 2020. gads

	Apzināta ĢMO izplatīšana vidē pārtikas un barības ražošanas nolūkā	Dzīvnieku izcelsmes blakusprodukti: risku novēršana un mazināšana attiecībā uz cilvēku undzīvnieku veselību	Aizsardzības pasākumi pret augiem kaitīgiem organismiem	Pārtikas un barības nekaitīgums	Augu aizsardzības līdzekļi — pesticīdu ilgtspējīga izmantošana	ACVN/AĢIN/GTĪ izmantošana un marķēšana	Dzīvnieku veselība	Dzīvnieku labturība	Pārtika un pārtikas nekaitīgums (ieskaitot lauksaimniecību, medības un zvejniecību)
Administratīvās sankcijas	86	2904	3401	13239	14331	15427	22658	29944	307756

5. tabula. Veiktās tiesvedības darbības. 2020. gads

	Apzināta ĢMO izplatīšana vidē pārtikas un barības ražošanas nolūkā	Aizsardzības pasākumi pret augiem kaitīgiem organismiem	Dzīvnieku izcelsmes blakusprodukti: risku novēršana un mazināšana attiecībā uz cilvēku undzīvnieku veselību	ACVN/AĢIN/GTĪ izmantošana un marķēšana	Pārtikas un barības nekaitīgums	Augu aizsardzības līdzekļi — pesticīdu ilgtspējīga izmantošana	Dzīvnieku veselība	Dzīvnieku labturība	Pārtika un pārtikas nekaitīgums (ieskaitot lauksaimniecību, medības un zvejniecību)
Tiesvedības darbības	0	36	130	211	581	701	927	2196	9687

4.3.
Pasākumi, kuru mērķis ir nodrošināt oficiālās kontroles dienestu efektīvu darbību

ES valstīm ir jāveic savu kontroles sistēmu revīzijas vai jāuzdod veikt revīzijas attiecībā uz sevi, kā arī jābūt ieviestām kontroles pārbaudes procedūrām[25], lai nodrošinātu atbilstību un lai kontroles sistēmas būtu efektīvas.

Ikgadējos ziņojumos bija iekļauta ierobežota informācija par šīm revīzijām un citām pārbaudes darbībām, ar kurām novērtē oficiālās kontroles sistēmu efektivitāti.

Zviedrija aprakstīja dažus ieguvumus, ko rada sadarbība starp dažādām iestādēm. Labas kontroles prakses sākotnējais posms bija vērsts uz divām jomām, proti, kontroles procedūru un darba pienākumu ētiku. Tā izstrādāja pamatnostādnes un tiešsaistes apmācības kursu. Viens no vispārējiem mērķiem ir tāds, ka iestādes, kas sadarbojas, uzņemas kopīgu atbildību par visu pārtikas apriti, ieskaitot sagatavošanos neplānotiem un neparedzētiem notikumiem. Laba kontroles prakse ietver pāreju uz atšķirīgu kontroles kultūru un tādas sistēmas izveidi, kas nodrošina sistēmu līdzvērtīgumu.

Lai nodrošinātu oficiālās kontroles sistēmas efektivitāti, Vācija VDKP iekļāva trīs darbības mērķus, kas saistīti ar revīziju profesionālo standartu, uz risku vērstu revīzijas plānošanu un oficiālo kontroļu efektivitāti.

[25] Regulas (ES) 2017/625 6. un 12. pants.

2. daļa

Komisijas kontroles darbības ES valstīs

1. Revīzijas

Eiropas Komisijas Veselības un pārtikas nekaitīguma ģenerāldirektorāta Veselības un pārtikas jomas revīziju un analīžu direktorāts pārbauda, vai ES valstīs ir pienācīgi īstenoti ES tiesību akti par pārtikas un barības nekaitīgumu, dzīvnieku veselību, dzīvnieku labturību, augu veselību, bioloģisko lauksaimniecību un ģeogrāfiskās izcelsmes shēmām (ACVN/AĢIN/GTĪ) un vai ir panākta to īstenošana. Galvenais izmantotais instruments ir revīzija.

Minētās kontroles veicam regulāri un sadarbībā ar ES valstu kompetentajām iestādēm.

Viens no biežākajiem revīziju elementiem ir pārbaude uz vietas, kurā Komisijas eksperti sadarbojas ar valstu iestādēm, kas veic oficiālās kontroles. Šā uzdevuma veikšanā Komisijas ekspertiem regulāri palīdz ES valstu eksperti.

Minēto kontroļu mērķi ir šādi:

- pārbaudīt, kā tiek piemēroti pārtikas un barības aprites tiesību akti, noteikumi par dzīvnieku veselību un labturību, dzīvnieku izcelsmes blakusproduktiem, augu veselību un augu aizsardzības līdzekļiem, pesticīdu ilgtspējīgu izmantošanu, ģenētiski modificētiem organismiem, bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu, aizsargātu cilmes vietas nosaukumu, aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un tradicionālo īpatnību izmantošanu un marķēšanu;
- pārbaudīt, kā darbojas un ir organizētas valsts kontroles sistēmas un kompetentās iestādes;
- izpētīt un savākt informāciju:
  - par oficiālajām kontrolēm un izpildes panākšanas praksi;
  - par būtiskām vai pastāvīgām problēmām, kas saistītas ar noteikumu piemērošanu un to izpildes panākšanu;

— attiecībā uz ārkārtas situācijām — par jaunām problēmām vai jaunām norisēm.

VESELĪBAS UN PĀRTIKAS NEKAITĪGUMA ĢENERĀLDIREKTORĀTS

VESELĪBAS UN PĀRTIKAS JOMAS REVĪZIJU UN ANALĪŽU DIREKTORĀTS

Mēs publicējam savu gada darba programmu un gada vidus atjauninājumu Komisijas tīmekļa vietnē.

Noskatieties mūsu īsos videoklipus, lai uzzinātu, kā mēs organizējam savu revīzijas un analīzes darbu un kā tas nāk par labu cilvēkiem ES.

2019. un 2020. gadā revīzijas un analīzes programmās[26] galvenā uzmanība bija pievērsta šādiem jautājumiem:

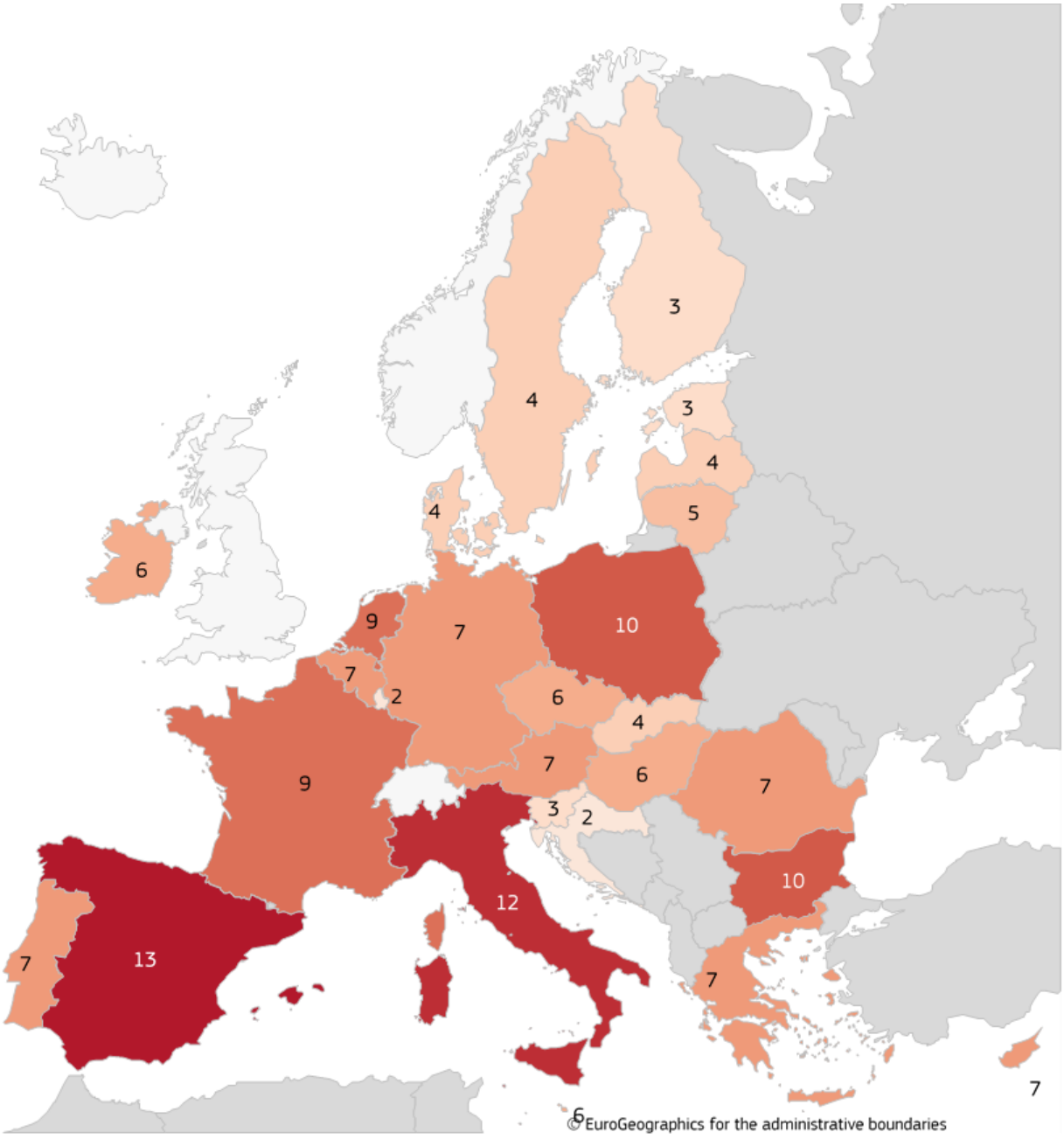
- rezistence pret antimikrobiāliem līdzekļiem;
- labāka sagatavotība cilvēku, dzīvnieku un augu veselības apdraudējumiem, to novēršana un reakcija uz tiem;
- droša un ilgtspējīga pārtika un pārtikas ražošanas sistēmas;
- ES pārtikas aprites tiesību aktu efektīva īstenošana;
- ilgtspējīga pārtikas ražošana, kas uzlabo dzīvnieku labturību;
- efektīvas, lietderīgas un uzticamas kontroles.

2019. un 2020. gadā veicām 170 revīzijas un līdzīgas pārbaudes saistībā ar ES valstu oficiālās kontroles sistēmām.

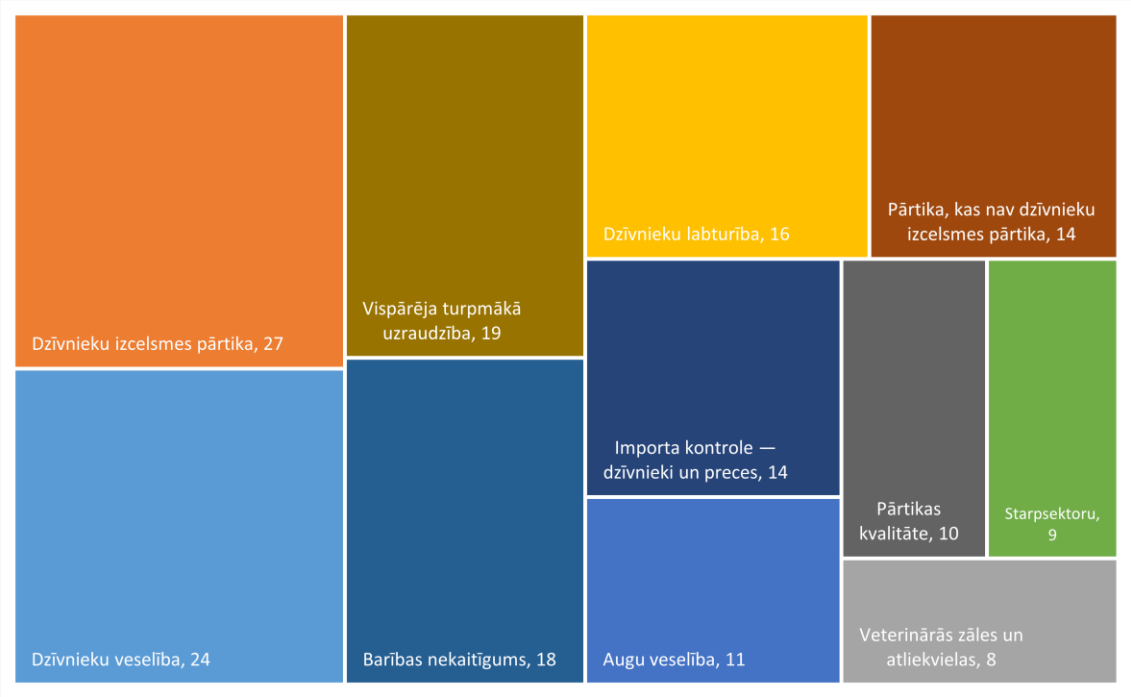
[26] Darba programmas ir publicētas Komisijas tīmekļa vietnē.

1. diagrammā ir parādīts ES valstīs veikto revīziju skaits. 2. diagrammā ir parādīts revīziju skaits sadalījumā pa kontroles jomām.

1. diagramma. Revīzijas, kas veiktas ES valstīs 2019. un 2020. gadā

2. diagramma. 2019. un 2020. gadā veiktās revīzijas sadalījumā pa kontroles jomām

Atsevišķu revīziju ziņojumi ir publiski pieejami Komisijas tīmekļa vietnē.

Komisijas veiktās kontroles pandēmijas laikā

Ceļošanas ierobežojumi, kas tika noteikti Covid-19 pandēmijas dēļ, lika pārdomāt, kā mēs veicam kontroles un izmantojam attālinātās revīzijas metodes noteiktās jomās.

Kopumā 43 no 2019. un 2020. gada revīzijām tika veiktas pilnīgi attālināti, tostarp klātienes sanāksmju vietā izmantojot videokonferences. Tajās tika gūti noteikta līmeņa pierādījumi. Tomēr attālināta uzņēmēju telpu apmeklēšana, lai pārliecinātos par oficiālo kontroļu īstenošanu, nebija iespējama.

Oficiālo kontroļu regulā ir noteikts, ka Komisijai ir jāizstrādā ikgadēja vai daudzgadu kontroles programma[27], lai pārbaudītu, kā ES valstīs tiek īstenoti ES lauksaimniecības un pārtikas aprites tiesību akti. Programma 2021.–2025. gadam[28] tika pieņemta 2020. gada 23. oktobrī.

[27] Regulas (ES) 2017/625 118. pants.

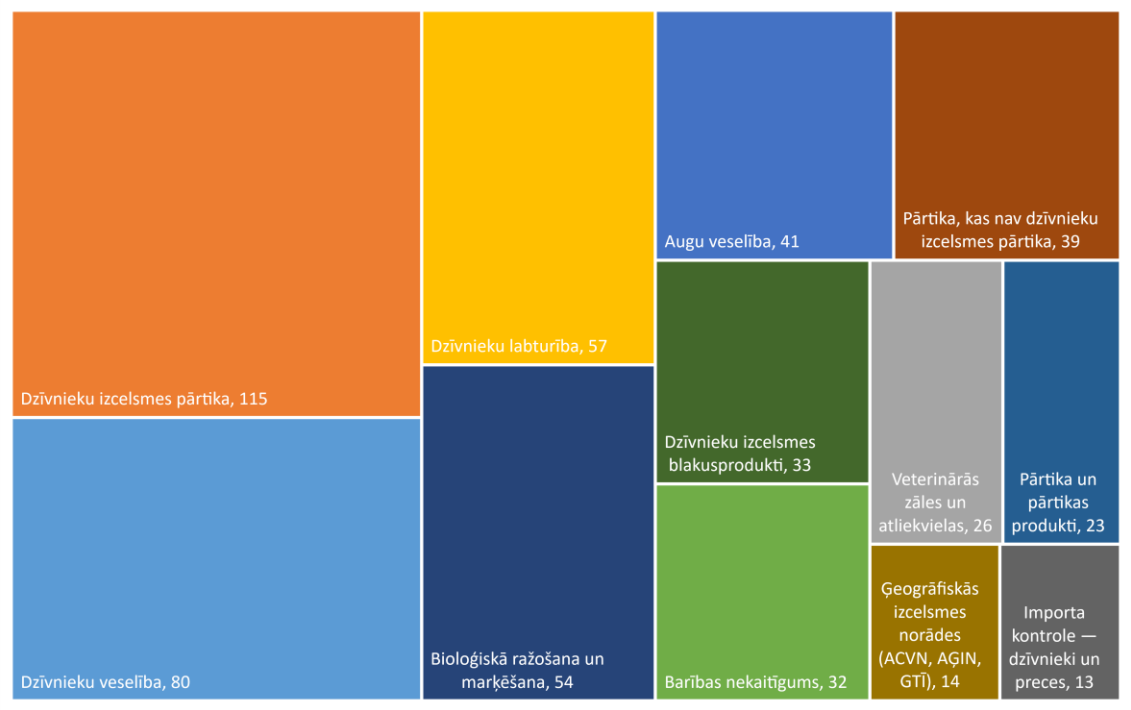
[28] Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2020/1550, ar ko attiecībā uz kontrolēm, kuras Komisijas ekspertiem dalībvalstīs jāveic, lai pārbaudītu Savienības agropārtikas ķēdes tiesību aktu piemērošanu, izveido daudzgadu programmu laikposmam no 2021. līdz 2025. gadam.

2.
Ieteikumi

Mūsu revīziju rezultātā parasti tiek sniegti ieteikumi koriģējošu pasākumu veikšanai. ES valstīm ir pienākums veikt vajadzīgās darbības, lai tos izpildītu[29] un aprakstītu rīcības plānos.

2019. un 2020. gadā veikto kontroļu rezultātā ES valstīm tika sniegti kopumā 527 ieteikumi. 3. diagrammā ir sniegts to pārskats sadalījumā pa sektoriem. Sīkāks skaitļu sadalījums pa dažādām revidētajām jomām ir sniegts pievienotajā dienestu darba dokumentā.

3. diagramma. Revidētajiem sektoriem sniegtie ieteikumi 2019. un 2020. gadā

[29] Regulas (ES) 2017/625 117. panta a) punkts un 119. panta a) punkts.

3.
Pārskata ziņojumi

Pārskata ziņojumos ir apkopoti konstatējumi un secinājumi, kas izdarīti virknē Komisijas kontroļu, kuras veiktas konkrētā jomā, lai sniegtu vispārēju priekšstatu ES līmenī. Šajos ziņojumos ir norādīts, kas darbojas vai nedarbojas saistībā ar kontroļu īstenošanu un tiesību aktu piemērošanu. Tie arī nodrošina labu iespēju dalīties ar ES valstīs novērotas labas prakses piemēriem. Šos ziņojumus izmanto ES politikā, un tie var arī nodrošināt pamatu viedokļu apmaiņai ar ES valstu ekspertiem programmas "Labāka apmācība nekaitīgai pārtikai" ietvaros, lai apspriestu kopīgas problēmas un dalītos ar labas prakses piemēriem.

4. tabula. Pārskata ziņojumi, kas publicēti 2019. un 2020. gadā

Ziņojuma numurs	Temats
2017-6304	Putnu gripa
2018-6525	Pārskata ziņojums par importētās pārtikas nekaitīgumu
2018-6537	Pārskata ziņojums par pārtikas produktu tirdzniecību internetā
2018-6780	Biocīdi
2018-6810	Oficiālo kontroļu revīzijas ES valstīs
2019-6788	Pasākumi, ar kuriem pret mikrobu rezistenci vēršas ar antimikrobiālo līdzekļu piesardzīgu izmantošanu dzīvniekiem
2019-6789	Zoonotisko un komensālo baktēriju rezistences pret antimikrobiāliem līdzekļiem uzraudzība
2019-6865	Stādāmie augi un sēklas
2019-6876	Augu veselība — importa kontroles
2019-6834	Pa autoceļiem eksportēto dzīvnieku labturība
2019-6835	Pa jūru eksportēto dzīvnieku labturība
2017-6246	Pārskata ziņojums par kaušanas higiēnas kopīgo praksi
2020-7100	Pārskata ziņojums — barības piedevu, to sastāvdaļu un izsekojamības oficiālās kontroles
2020-7105	Pārstrādātu dzīvnieku olbaltumvielu higiēnas, izsekojamības

Ziņojuma numurs	Temats
	un tirdzniecības prasību oficiālās kontroles

4.

Svarīgākā informācija par Komisijas veiktajām kontrolēm (2019. un 2020. gadā)

Pārtikas nekaitīguma jomā veiktajās revīzijās tika atklātas īpašas problēmas, ar kurām saskaras ES valstu kompetentās iestādes un kuras saistītas ar:

- lietošanai gataviem (dzīvnieku izcelsmes) pārtikas produktiem, attiecībā uz kuriem vajadzība pēc ierēdņu apmācības un cita veida atbalsta sniegšanas ierēdņiem, kā arī sistemātiskas uzņēmumu pārskatīšanas trūkums ierobežo uzņēmumu procedūrās konstatēto nepilnību turpmāku uzraudzību, lai novērstu krustenisko kontamināciju, un ierobežo paraugu ņemšanu un testēšanu;

- zirga gaļu, attiecībā uz kuru pēc zirga gaļas skandāla veiktajās revīzijās tika konstatētas problēmas ar zirgu pasēm, datubāzēm un neatļautas ārstēšanas reģistrēšanas kontrolēm; kā arī

- pārtiku, kas nav dzīvnieku izcelsmes pārtika, attiecībā uz kuru ir jāuzlabo saldētu mīksto augļu un dārzeņu kontrole.

Esam organizējuši virkni revīziju, lai dziļāk un plašāk ielūkotos visā barības aprites sektorā, arī attiecībā uz dzīvnieku izcelsmes blakusproduktiem, jo iepriekšējās revīzijās tika atklātas dažas sistēmiskas nepilnības. Šajās revīzijās tika konstatēts, ka joprojām ir jāuzlabo pārstrādātu dzīvnieku olbaltumvielu izsekojamība.

Revīzijās, kas saistītas ar dzīvnieku veselību, tika aplūkota slimību profilakse, sagatavotība uzliesmojumiem un reaģēšanas spēja. Iegūtā informācija par Āfrikas cūku mēri un augsti patogēnisko putnu gripu palīdzēja izstrādāt vairākus stratēģiskus dokumentus un Komisijas politiku attiecībā uz šo slimību pārvaldību.

Attiecībā uz zoonozēm:

- attiecībā uz salmonellu mājputnu populācijās revīzijas parādīja, ka kopumā ES valstis īsteno programmas, kas atbilst prasībām un ir efektīvas, lai sasniegtu ES mērķrādītājus salmonellu izplatības jomā. Tomēr vairumā gadījumu uzņēmumu ņemtajos paraugos (kas nodrošina saimes statusa pastāvīgāku kontroli nekā oficiālie paraugi) atklāšanas rādītājs ir daudz zemāks nekā oficiālajos paraugos.

Tas uzņēmumu paraugu ņemšanu var padarīt par neefektīvu ieguldījumu programmās un liecina, ka ir iespējams, ka zema līmeņa saimju infekcijas paliek neatklātas;

- attiecībā uz trakumsērgu revīzijas parādīja, ka ir labi īstenotas vakcinācijas programmas, kuru dēļ samazinājies dzīvnieku saslimšanas gadījumu skaits.

Vairumam ES valstu ir grūtības pierādīt atbilstības līmeni vai tendences attiecībā uz dzīvnieku labturību, jo trūkst konkrētu mērķu un/vai noteiktu uzraudzības rādītāju.

Tika pabeigts trīs gadu projekts, kura mērķis bija samazināt sivēnu astu regulāru amputēšanu. Tas ietvēra revīzijas un tādu ekspertu grupas apmeklējumus vairākās ES valstīs, kuriem ir praktiska pieredze cūku audzēšanā ar neskartām astēm. Tā rezultātos bija ietverti visu neatbilstīgo ES valstu rīcības plāni, kuri palīdzēs panākt turpmāku progresu, kas vajadzīgs regulārās astu amputēšanas prakses apturēšanai.

Esam turpinājuši veikt revīzijas attiecībā uz dzīvnieku pārvadāšanu pa jūru un sadarboties ar Eiropas Jūras drošības aģentūru, lai izveidotu sistēmu, kas uzlabotu lauksaimniecības dzīvnieku kuģu oficiālās kontroles un tādējādi uzlabotu dzīvnieku labturību laikā, kad tie tiek pārvadāti pa jūru.

Vizualizācijas rīku izmantošana tīmekļa portālā palīdz ātri pieņemt lēmumus, uzlabojot augu veselības aizsardzību. Revīzijas attiecībā uz kontroles pasākumiem, ko veic ES valstis, kurās ir inficēšanās ar augiem kaitīgiem organismiem, palīdz uzlabot kontroles un sniegt atbalstu šo organismu izskaušanas darbā.

Lai gan ES valstis ir guvušas panākumus, īstenojot direktīvu par pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu, bažas joprojām rada kontroles attiecībā uz to, kā lauksaimnieki un audzētāji īsteno integrēto augu aizsardzību.

Lielākajā daļā ES valstu bioloģisko ražošanu un šādi ražoto produktu izmantošanu un marķēšanu sertificē privātas kontroles struktūras. Kompetentajām iestādēm jāturpina uzlabot šo kontroles struktūru uzraudzību.

Oficiālajās kontrolēs saistībā ar produktiem, kas sertificēti saskaņā ar ģeogrāfiskās izcelsmes shēmām (ACVN/AĢIN/GTĪ), ne vienmēr tiek pārbaudīts, vai šie produkti atbilst produkta specifikācijas noteikumiem.

ES valstīs ir ieviesti daži pasākumi nolūkā novērst krāpšanas draudus lauksaimniecības un pārtikas apritē, bet oficiālās kontroles, kas vērstas uz krāpniecisku un maldinošu praksi, visās kontroles jomās vēl nav sistemātiski ieviestas.

Dienestu darba dokumentā, kas pievienots šim ziņojumam, ir sniegts sīkāks apraksts par dažām galvenajām jomām, kurās Komisija ir veikusi revīzijas.

5.
Citas Komisijas veiktās kontroles darbības

5.1.
Dzīvnieku un preču ievešana ES

ES valstīm ir jāveic oficiālas kontroles attiecībā uz dzīvniekiem, dzīvnieku izcelsmes precēm un dažām precēm, kas nav dzīvnieku izcelsmes preces, kuras ieved ES. Lielāko daļu šo kontroļu tās veic šim nolūkam paredzētos robežkontroles punktos. Kontroļu mērķis ir pārliecināties, vai dzīvnieki, pārtika un barība atbilst tikpat augstiem standartiem, kādi ir spēkā attiecībā uz ES ražotiem dzīvniekiem un precēm. ES valstis var nozīmēt robežkontroles punktus šīm kontrolēm tikai pēc tam, kad Komisija ir konstatējusi, ka ierosināto robežkontroles punktu struktūra un izvietojums, kā arī ieviestie pasākumi atbilst piemērojamajām ES prasībām[30]. 2020. gadā saņēmām un novērtējām 67 paziņojumus no ES valstīm par jauniem robežkontroles punktiem (vai izmaiņām esošajos robežkontroles punktos), kā arī to pārbaudes centriem.

2019. un 2020. gadā turpinājās ES valstu oficiālo kontroļu pārraudzība attiecībā uz dzīvnieku un preču ievešanu, un tika veiktas 11 revīzijas. To rezultāti apstiprina, ka ES valstis turpina uzlabot savas sistēmas un kontroļu īstenošanu. Šīs revīzijas tiks turpinātas arī nākamajos gados. Papildus tam veicām dokumentu izvērtēšanu saistībā ar kontroļu īstenošanu attiecībā uz dzīvnieku un preču ievešanu caur tiem robežkontroles punktiem, kas atrodas ES tālākajos reģionos, un arī šo izvērtējumu rezultāti ir apmierinoši.

[30] Regula (ES) 2017/625 un saistītie tiesību akti, piemēram, Regula (ES) 2019/1014, Regula (ES) 2019/1012 un Regula (ES) 2019/1081.

5.2.
Veterināro zāļu atliekvielas un vidiskie kontaminanti dzīvniekos un dzīvnieku izcelsmes produktos

Veterinārās zāles tiek plaši izmantotas dzīvnieku audzēšanā, lai novērstu vai ārstētu slimības. Ārstēto dzīvnieku gaļā, subproduktos un piena produktos, kā arī pienā, olās un medū drīkst būt ļoti zema veterināro zāļu sastāvā esošo aktīvo vielu koncentrācija jeb atliekvielas. ES līmenī ir noteikta droša koncentrācija pārtikā — "maksimāli pieļaujamais atliekvielu līmenis". Pārtiku, kas satur atliekvielas, kuru daudzums šo robežu nepārsniedz, uzskata par nekaitīgu, un to var laist tirgū, apliecinot, ka dzīvnieku audzēšanā ir ievēroti labas lauksaimniecības un labas veterinārās prakses principi (zāles ir izmantotas saskaņā ar norādījumiem to etiķetēs). ES valstis īsteno ikgadējas atliekvielu uzraudzības programmas, lai pārbaudītu, vai veterinārās zāles tiek izmantotas saskaņā ar piemērojamajiem ES noteikumiem, un lai konstatētu aktīvo vielu iespējamu nepareizu vai nelikumīgu izmantošanu. Minētās programmas ietver arī vidisko kontaminantu un pesticīdu uzraudzību dzīvniekos un dzīvnieku izcelsmes produktos.

Katru gadu mēs kopā ar attiecīgajām Eiropas Savienības references laboratorijām pārskatām ES valstu atliekvielu uzraudzības plānus un sniedzam komentārus un ieteikumus par to piemērotību. Mēs veicam revīzijas arī attiecībā uz to, kā ES valstis īsteno savus atliekvielu uzraudzības plānus, galveno uzmanību pievēršot tādiem elementiem kā laboratoriju darbība un neatbilstīgu rezultātu turpmākas izmeklēšanas efektivitāte. 2019. un 2020. gadā veicām astoņas revīzijas ES valstīs, un to rezultāti bija lielākoties apmierinoši. Šīs revīzijas tiks turpinātas arī nākamajos gados.

6.
Sistemātiska turpmākā uzraudzība attiecībā uz revīziju ieteikumu izpildi

6.1.
Vispārējas turpmākās uzraudzības revīzijas

Veicot vispārējas turpmākās uzraudzības revīzijas, mēs sistemātiski sekojam līdzi darbībām, ko kompetentās iestādes apņēmušās īstenot, lai izpildītu revīzijas ziņojumos sniegtos ieteikumus. Minētās revīzijas aptver visus atklātos ieteikumus visos sektoros.

Šīs revīzijas var tikt:

- veiktas kompetento iestāžu birojos vai attālināti;
- veiktas mūsu birojos kā dokumentu pārbaude(administratīva turpmākā uzraudzība); vai
- vērstas uz konkrētu tematu, proti, dažos gadījumos, kad revīzijas iznākums ir bijis īpaši problemātisks, tiek organizētas nozarei specifiskas turpmākās uzraudzības revīzijas saistībā ar darbībām, kuras ES valstīm ir jāīsteno steidzami.

5. tabula. Turpmākās uzraudzības revīzijas ES valstīs 2019. un 2020. gadā

Vispārējas turpmākās uzraudzības revīzijas:	
Ar dokumentu pārbaudi saistīta turpmākā uzraudzība:	
Specifisks temats:	

Šis process joprojām bija efektīvs vairuma konstatēto nepilnību novēršanā. Vispārējo turpmākās uzraudzības revīziju darbību rezultāti ir publicēti valstu profilos (sk. tālāk 6.2. punktu).

2020. gada decembra beigās ES valstis bija veikušas koriģējošu pasākumu vai paudušas apmierinošas apņemšanās novērst trūkumus pieņemamos termiņos. Pamatojoties uz trīs gadu mainīgo rādītāju, tika veikti koriģējoši pasākumi saistībā ar 92 % ieteikumu, kas izriet no revīzijām, kuras veiktas trīs gadu laikposmā no 2016. līdz 2018. gadam.

6.2.
Valstu profili

Sagatavojot revīzijas un sniedzot informāciju politikas veidošanas procesos, ir svarīgi ņemt vērā zināšanas par konkrēto valsti. Tāpēc mēs uzturam un publiskojam valstu profilus.

Šie valstu profili ir pieejami publiski un nodrošina pārskatu attiecībā uz visām dalībvalstīm par:

- pēdējiem pieciem publicētajiem revīzijas ziņojumiem;
- novērtējumu par darbībām, ko valsts īstenojusi, reaģējot uz revīzijas ieteikumiem;
- oficiālo kontroļu organizāciju valstī;
- saites uz attiecīgajām tīmekļa vietnēm valstī.

Šo valstu profilu publicēšana palīdz nodrošināt, ka viss revīzijas cikls ir sabiedrībai pārredzams.

6.3.
Izpildes panākšana

Ja kāda ES valsts pārkāpj ES tiesību aktus, Komisija nosaka attiecīgas darbības, katru gadījumu izskatot atsevišķi, saskaņā ar pieeju, kas izklāstīta tās paziņojumā "ES tiesību akti: labāki rezultāti līdz ar labāku piemērošanu"[31]. Minētās darbības var būt dažādas — no saziņas ar ES valstu iestādēm atbilstīgos līmeņos ar mērķi nodrošināt pareizu ES tiesību aktu piemērošanu līdz informācijas apmaiņas sākšanai projekta "EU Pilot" ietvaros un/vai — kā galējais līdzeklis — pārkāpuma procedūru sākšanai gadījumos, ja ir izmantotas visas citas atbilstības veicināšanas iespējas. Izpildes panākšanas instrumenti, kas neattiecas uz pārtikas nekaitīguma pārkāpumiem, ietver arī aizsardzības vai drošības pasākumus. Tie var būt dažādi — no piesardzības pasākumiem attiecībā uz dzīvnieku, augu vai pārtikas un barības produktu tirdzniecību un pārvietošanu līdz drošības pasākumu pieņemšanai atbilstīgi attiecīgajiem tiesību aktiem.

Ja sazināšanās ar ES valstīm vai projekta "EU Pilot" ietvaros veiktās informācijas apmaiņas rezultātā tiesību aktu pārkāpums netiek novērsts, process var nonākt pārkāpuma procedūras pirmstiesas un tiesvedības posmā[32].

2019. gadā Komisija sāka pārkāpuma lietu pret Čehiju par tās sistemātiskajām oficiālajām kontrolēm attiecībā uz noteiktiem pārtikas produktiem no citām ES valstīm ikreiz, kad šie pārtikas produkti ievesti valstī, pārkāpjot ES noteikumus par oficiālajām kontrolēm, kas nodrošina atbilstību barības un pārtikas aprites tiesību aktiem un dzīvnieku veselības un dzīvnieku labturības noteikumiem[33].

2019. gadā Komisija izbeidza šādas divas ieilgušas pārkāpumu lietas:

— Grieķijā — saistībā ar tāda personāla trūkumu, kas norīkots par veterinārajām kontrolēm atbildīgajiem dienestiem; kā arī

— Portugālē — saistībā ar pasākumiem, kuru mērķis ir novērst priežu koksnes nematodes izplatīšanos ES.

[31] 2017/C 18/02: Komisijas paziņojums "ES tiesību akti: labāki rezultāti līdz ar labāku piemērošanu".

[32] Līguma par Eiropas Savienības darbību 258. pants.

[33] 2019. gada janvārī tika nosūtīta oficiāla paziņojuma vēstule, bet 2019. gada jūlijā — argumentēts atzinums. . 2020. gada jūlijā tika nosūtīta papildu oficiāla paziņojuma vēstule.

2019. gadā Eiropas Savienības Tiesa nolēma, ka Itālija nav pienācīgi novērsusi karantīnas kaitīgā organisma *Xylella fastidiosa* tālāku izplatīšanos Apūlijā[34].

2019. un 2020. gadā Komisija nav nodevusi tiesai nevienu lietu jomās, uz kurām attiecas oficiālās kontroles, kas saistītas ar šo ziņojumu.

[34] Spriedums Komisijas pret Itāliju lietā C-443/18.

7.
Atbalsts ES valstīm

7.1.
Tīkli

Veselības un pārtikas jomas revīziju un analīžu direktorātā ir vairāki tīkli un darba grupas, kuras veido ierēdņi no ES valstu un Islandes, Lihtenšteinas un Norvēģijas kompetentajām iestādēm un kuru mērķis ir apspriest un veicināt ES tiesību aktu konkrētu aspektu īstenošanu.

Kopš 2008. gada divu tīklu pārstāvji regulāri tiekas, lai dalītos pieredzē par VDKP izstrādi un īstenošanu, kā arī ziņošanu par to, un par valstu revīzijas sistēmu (VRS) īstenošanu saistībā ar oficiālajām kontrolēm. 2019. un 2020. gadā VDKP tīkla pārstāvji tikās sešas reizes, divas reizes — attālināti. Sanāksmēs galvenā uzmanība tika pievērsta tam, kā tiek izstrādāti un pabeigti divi norādījumu dokumenti par VDKP un ES valstu ikgadējo ziņojumu sagatavošanu. Tika apspriestas arī problēmas un iespējas, ar kurām ES valstis saskārās 2020. gadā Covid-19 pandēmijas dēļ, īstenojot oficiālās kontroles.

VDKP tīkls arī palīdzēja testēt ikgadējo ziņojumu standarta veidlapas parauga elektronisko versiju — rīku "Ikgadējie ziņojumi par oficiālajām kontrolēm — *AROC*", lai palīdzētu ES valstīm sagatavoties tā pirmajai iesniegšanai 2021. gadā.

VRS tīkla pārstāvji 2019. un 2020. gadā tikās trīs reizes, vienu reizi — attālināti. Sanāksmes veicināja norādījumu izstrādi un pabeigšanu attiecībā uz revīziju veikšanu saskaņā ar Oficiālo kontroļu regulas 6. pantu. VRS pārstāvji un Komisija apmainījās ar pieredzi, kas gūta, īstenojot revīzijas programmas Covid-19 pandēmijas laikā, galveno uzmanību pievēršot apzinātajai labai praksei.

2019. un 2020. gadā ES valstu kontaktpunktu tīkls dzīvnieku aizsardzībai pārvadāšanas laikā tikās trīs reizes, lai apspriestu dzīvnieku labturības rādītājus attiecībā uz pārvadāšanas kontrolēm, neatšķirtu teļu pārvadāšanu, atpūtas vietām trešās valstīs, pārvadāšanu ekstremālā temperatūrā un dzīvnieku pārvadāšanu, izmantojot lauksaimniecības dzīvnieku kuģus. 2020. gadā valstu kontaktpunkti pabeidza atjaunināto tīkla dokumentu par lauksaimniecības dzīvnieku kuģiem.

Covid-19 pandēmijas pirmajā vilnī tīklam bija liela nozīme informācijas apmaiņas koordinēšanā, lai izvairītos no tā, ka pārvietošanās ierobežojumu dēļ lauksaimniecības dzīvnieku transportlīdzekļi tiek aizturēti valstu robežšķērsošanas vietās.

Lai palīdzētu ES valstīm novērst trūkumus sistēmā, Komisija izveidoja divas darba grupas, kas nodarbojas ar augu aizsardzības līdzekļu (AAL) sastāva analīzi un ar to saistīto izpildes panākšanu. 2019. gadā Komisijas rīkotajā AAL sastāva analīzes darba grupas sanāksmē un trīs ar AAL saistītās izpildes panākšanas darba grupas sanāksmēs piedalījās pārstāvji no vairāk nekā 20 ES valstīm. Tā kā augstāka prioritāte tika piešķirta Pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas direktīvas (PILD) izvērtēšanai, atļauju izsniegšanas un sastāva analīzes darba grupa tika pārcelta uz Komisijas pesticīdu atļauju izsniegšanas politikas nodaļu, bet izpildes panākšanas darba grupas darbība tika pārtraukta.

2019. gada maijā Komisija kopā ar darbsemināru par integrēto augu aizsardzību (IAA) rīkoja ar PILD un AAL saistīto izpildes panākšanas darba grupu kopīgu sanāksmi, kurā risināja abām pusēm svarīgus jautājumus. Darbsemināra mērķis bija palīdzēt ES valstīm novērtēt IAA īstenošanu saimniecību līmenī, balstoties uz pieredzi, kas gūta programmas "Labāka apmācība nekaitīgai pārtikai" kursos par IAA. 2019. gada novembrī PILD darba grupa rīkoja kopīgu sanāksmi ar Darba grupu lauksaimniecības un vides statistikas datu jautājumos, un tajā tika risināti abām pusēm svarīgi jautājumi, jo īpaši attiecībā uz lietderīgāku saskaņotu riska indikatoru izstrādi. 2020. gada novembrī tika organizēta PILD darba grupas sanāksme, kurā galvenā uzmanība tika pievērsta tehniskajiem aspektiem, kas saistīti ar PILD izvērtēšanu un pārskatīšanu, kura sākās 2019. gada beigās.

2020. gada decembrī ES valstu kompetentās iestādes tika aicinātas ar PILD darba grupas starpniecību sniegt atsauksmes par iespējamiem turpmākajiem politikas risinājumiem. 2020. gada decembrī tika noslēgts līgums par ārēju pētījumu direktīvas izvērtēšanas atbalstam un tās iespējamās pārskatīšanas ietekmes novērtējumu. Tika veikts arī sagatavošanās darbs attālinātam Komisijas ieinteresēto personu pasākumam, kas notiks 2021. gada janvārī, un šīs iniciatīvas sabiedriskajai apspriešanai tiešsaistē / (viedokļu izteikšanai), kura tiks sākta 2021. gada janvārī. Sīkāka informācija ir pieejama Komisijas Labāka regulējuma portālā[35].

[35] Ceļvedis un sabiedriskās apspriešanas rezultāti.

7.2.
Labāka apmācība nekaitīgai pārtikai

Programma “Labāka apmācība nekaitīgai pārtikai” ir Komisijas apmācību iniciatīva, kuras mērķis ir uzlabot to ES noteikumu īstenošanu, kuri attiecas uz pārtiku, barību, dzīvnieku veselību un labturību, augu veselību un augu aizsardzības līdzekļiem, bioloģisko lauksaimniecību un ģeogrāfiskās izcelsmes shēmām (ACVN/AĢIN/GTĪ). Tai ir liela nozīme oficiālo kontroļu efektivitātes un uzticamības uzlabošanā un zināšanu par ES tiesību aktiem izplatīšanā. Komisijas veiktās kontroles palīdz apzināt apmācību vajadzības.

Programma “Labāka apmācība nekaitīgai pārtikai” 2019. un 2020. gadam ietvēra plašu tehnisku tematu klāstu un vairākas sesijas, kas ir īpaši būtiskas oficiālās kontroles sistēmām. To starpā bija šādi temati:

- revīzijas sistēmas un iekšējā revīzija;
- ES sanitāro un fitosanitāro tiesību aktu prasību izpildes panākšana;
- krāpšana pārtikas jomā un pārtikas e-komercija;
- Oficiālo kontroļu regula;
- gatavība uzliesmojumiem un to pārvaldība; atbalsts ES revīzijām (valstu ekspertiem); kā arī
- ES pārskata ziņojumi.

2020. gadā tika organizēts darbseminārs par ieteikumu ievērošanu.

ES valstīs 2019. gadā un līdz 2020. gada martam, kad Covid-19 pandēmijas attīstības dēļ visi klātienes apmācību kursi bija jāaptur, notika 200 apmācību kursi. 2020. gadā līgumi tika pārveidoti, lai pēc iespējas nodrošinātu virtuālu apmācību, un visos jaunajos līgumos tagad ir ietverts virtuālās mācīšanās komponents.

Programmas “Labāka apmācība nekaitīgai pārtikai” ietvaros visu 2020. gadu ir pakāpeniski īstenota tiešsaistes apmācība, izmantojot virtuālās klases un e-mācību moduļus, kas pieejami **programmas “Labāka apmācība nekaitīgai pārtikai” akadēmijā**. Programmas“ Labāka apmācība nekaitīgai pārtikai” ietvaros tiek paplašināts mācību piedāvājums, un esošie moduļi tiek tulkoti lielākajā daļā oficiālo valodu, lai nodrošinātu, ka mācību materiāli ir pieejami pēc iespējas lielākai auditorijai

neatkarīgi no tā, kas notiks nākotnē. Akadēmija nodrošina arī esošo apmācību resursu repozitoriju, ko var izmantot gan ES, gan trešo valstu ierēdņi.

Plašāku informāciju skatiet programmas “Labāka apmācība nekaitīgai pārtikai” 2019. gada ziņojumā.

Secinājumi

Eiropas Savienībā ir visaptveroši tiesību akti, lai līdz minimumam samazinātu drošības apdraudējumus un neatbilstības no lauka līdz galdam. ES valstu ikgadējie ziņojumi par oficiālajām kontrolēm liecina, ka valstu iestādes turpina pildīt savu uzdevumu, uzraugot un pārbaudot to, kā pārtikas apritē iesaistītie uzņēmumi ievēro attiecīgās ES prasības, un neievērošanas gadījumā īsteno izpildes pasākumus.

Ieviešot ikgadējo ziņojumu standarta veidlapas paraugu, tika atvieglota salīdzināmas informācijas un datu vākšana par ES valstu oficiālajām kontrolēm lauksaimniecības un pārtikas apritē.

Šajā ziņojumā un tam pievienotajā dienestu darba dokumentā ir sniegts minēto salīdzināmo datu apkopojums ES mēroga statistikas veidā par 2020. gadu. Šie dati laika gaitā ļaus noteikt kontroļu un neatbilstību tendences. Statistikas dati par 26 valstīm 2020. gadā liecina, ka oficiālās kontroles attiecās uz 16,8 miljoniem uzņēmumu un ka valstu iestādes saistībā ar šiem uzņēmumiem veica vairāk nekā 4 miljonus oficiālo kontroļu. Pamatojoties uz šīm kontrolēm, tika konstatēti aptuveni 655 000 neatbilstību, kā rezultātā tika piemēroti 388 000 administratīvo sankciju un gandrīz 13 000 tiesvedības darbību.

Tā kā standarta veidlapas paraugs tika izmantots pirmo reizi, ne visas ES valstis varēja iesniegt visus datus prasītajā formātā. Ievērojot Komisijas norādījumus par ikgadējā ziņojuma aizpildīšanu, vēl vairāk tiktu uzlabota atvērtajos tekstlodziņos sniegtās informācijas salīdzināmība.

Šim ziņojumam pievienotajā dienestu darba dokumentā ir sniegta informācija par ES valstu veiktajām oficiālajām kontrolēm un par Komisijas veiktajām kontrolēm saistībā ar ES prasībām attiecībā uz pārtikas un barības aprites tiesību aktiem, dzīvnieku veselību un labturību, augu veselību un augu aizsardzības līdzekļiem. To rezultāti liecina, ka ES valstīs ir ieviestas vajadzīgās kontroles sistēmas un ka tās kopumā nodrošina atbilstības līmeni, kas ir saderīgs ar pārtikas un barības nekaitīgumu un veselīgu ES iekšējo tirgu. Komisijas veikto kontroļu laikā dažu ES valstu kontroles sistēmās tika konstatētas nepilnības un tika norādīts uz to uzlabojumu iespējām.

Komisijas sistemātiska turpmākā uzraudzība attiecībā uz revīziju ieteikumu izpildi parāda, ka kopumā valstu iestādes veic atbilstīgus koriģējošus pasākumus, lai novērstu atklātos trūkumus.

Sadarbībā ar valstu iestādēm Komisija, izmantojot tīklus un programmu “Labāka apmācība nekaitīgai pārtikai”, turpina atbalstīt ES valstis to centienos nepārtraukti uzlabot savas oficiālās kontroles sistēmas.

2020. gadā Covid-19 pandēmijas dēļ noteiktie ierobežojumi radīja grūtības valstu iestādēm un Komisijai pabeigt savus kontroles plānus. Kā iemesls tam, ka valstu iestādes pilnīgi neīsteno savas plānotās programmas, tika minēts arī darbinieku skaits un ierobežoti resursi. Ierobežojumu dēļ kontroļu veikšanai vairāk tika izmantoti attālināti līdzekļi. Šīs tehnoloģijas ir izrādījušās vērtīgas, un tās varētu izpētīt plašāk.